

ط

مشاوران آموزش

ناشر تخصصی علوم انسانی
ناشر تخصصی دروس عمومی

مشاوران آموزش

ناشر تخصصی علوم انسانی
ناشر تخصصی دروس عمومی

این اثر مشمول قانون حمایت مؤلفان و مصنفان و هنرمندان مصوب ۱۳۴۸ است، هر کس تمام یا قسمتی از این اثر را بدون اجازه مؤلف (ناشر) نشر یا پخش یا عرضه کند مورد پیگرد قانونی قرار خواهد گرفت.

دفتر انتشارات

تهران، خیابان انقلاب، خیابان ۱۲ فروردین،
کوچه مهر، پلاک ۱۸
تلفن: ۶۶۹۵۳۳۰۵

دفتر فروش

تلفن: ۶۶۹۷۵۷۲۷

ریحانه لطفی، ۱۳۶۹ :
تاریخ تست‌های سطح بالا
: ۲۵۶ مشاوران آموزش، تهران، ۱۳۹۹
: فروغی، زهرا، ۱۳۷۲
مجموعه کتاب‌های تیزشیم
: ۹۷۸-۶۰۰-۲۱۸-۳۰۱-۹
: فیپای مختصر
: ۶۰۲۶۸۶۰

سرشناسه
عنوان
مشخصات نشر
شناسه افزوده
فروست
شابک
وضعیت فهرست‌نویسی
شماره کتابشناسی ملی

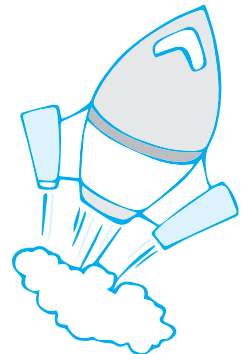
آشنایی با گروه تولید کتاب تیزشیم تاریخ

خانواده نالیف

مؤلف
ویراستاران فنی
ویراستار و کارشناس علمی
: ریحانه لطفی
: سیده زهرا موسوی‌نیا، زهرا محسنی
: زهرا فروغی

خانواده چاپ و طراحی

طراح جلد
طراح لیاوت
نظارت بر چاپ
گرافیکست و صفحه‌آرا
: آذر سعیدی‌منش
: آتنا کلانتری
: عباس جعفری
: زهرا اسکندری، یاسمین بگلری

پیتنگ فنار

سخن ناشر

وقتی عبارت «تیزشیم» را می‌بینید؛ یعنی گوینده این عبارت که مشاوران آموزش باشد، چند اندیشه کلیدی را به‌عنوان فرض پذیرفته است:

۱. تیزشیم یعنی تیز بشویم؛ یعنی تیزهوشی ناشی از رفتار و عملکرد و تلاش ماست، نه ناشی از ژنتیک و وراثت!
۲. تیزشیم یعنی حتماً بدو! همین‌طور یک‌جا بمانی که تیز نمی‌شوی ...

۳. تیزشیم یعنی چاقوی ذهن را تیز کن! چاقوی ذهن چطور تیز می‌شود؟ با برخورد با تست‌هایی که به همین منظور برای شما آماده شده است. «تست‌های سطح بالا» برای تیزشدن شماست.

۴. تیزشیم یعنی کوتاه‌نیا! یعنی قبول نکن که اگر تا سال قبل در ذهن هم کلاسی‌ها و معلم‌ها، دانش‌آموز کندی تصور می‌شدی، امسال هم همین‌طور قرار است باشد. نه! تیزشیم؛ یعنی جنگجو باش! کوتاه‌نیا!

۵. تیزشیم یعنی تا آخرین لحظه! یعنی تو خودت را کسی فرض کن که هر چه ضربه بخورد، بلند می‌شود. تیزشیم یعنی جنگجویی که همیشه دقیقه ۹۰ گل می‌زند و بعد از این که بازی تمام شد، غصه می‌خورد و در حین بازی همیشه می‌جنگد و به خودش اجازه نمی‌دهد که حین بازی غصه بخورد. چراکه می‌داند هر لحظه احتمال نتیجه گرفتن وجود دارد.

۶. تیزشیم یعنی همراه شما هستیم تا هر لحظه که خسته شدید از تیز کردن ذهنتان، با درسنامه، تست‌ها و پاسخ‌ها، نقش «فللی را بازی کنیم» که شما می‌خورید و می‌دوید از بس می‌سوزانده‌تان! یادتان نرود که زیبایی در همین سوختن‌هاست! در انتها بگویم که امیدوارم مجموعه کتاب‌های تیزشیم، برای شما دانش‌آموزان علوم انسانی که به‌دنبال بالا رفتن از سطح متوسط هستید و دلتان می‌خواهد قله را نه از تعریف دیگران؛ بلکه با حضور خودتان تجربه کنید، مفید باشد.

وحدت‌ت‌منا

مقدمه

امسال سالی است که بارها خواب دانشگاه را خواهید دید. بارها خواب روز کنکور را. بارها از اضطراب کنکور از خواب خواهید پرید. این‌ها همه طبیعی است. در این بین ما به‌عنوان انتشارات تخصصی شما تلاش می‌کنیم تا این اضطراب را کم کنیم. می‌پرسید چگونه؟ با انواع کتاب‌هایی که برای شما طراحی کرده‌ایم. کتاب پیش روی شما به دست مؤلفی از دل انسانی؛ یعنی از دل شما نوشته شده است.

در این کتاب تلاش کرده‌ایم درسنامه‌ای ارائه دهیم که شما را در مرور مطالب یاری دهد. در کنار آن تست‌هایی طراحی شده که به‌غیر از پوشش‌دهی کل کتاب، شما را برای سبک تست‌های کنکور آماده می‌کند.

روش مطالعه درسنامه:

حالا می‌رسیم به این‌که چطور این درسنامه‌ها رو باید خوندا! خب آره با چشم؛ ولی خب به راهکارهایی داره خوندن این درسنامه‌ها. نکته مهم این درسنامه‌ها اینه که سعی شده تا جای ممکن خلاصه؛ ولی جامع باشه، خیلی سخته و خب شد دیگه! تو این درسنامه‌ها با چند تا کادر و آیکون مواجه می‌شید:

به نکته بگم! تو این آیکون نکات ریزی که شاید از چشمتون در بره گنجدونه شده. حواستون باشه این نکات کلید فهم و حتی حفظ مطالبه

هالا می‌رسیم به این‌که تاریخ رو اصلاً می‌شه تحلیل کرد مگه؟ فب آره. اونم چه پهور! توی این کادرها نکاتی رو براتون میاریم و با استفاده از تحلیل این نکات به یه نکته مهم ریگه می‌رسیم.

نموداری یاد بگیریم: برخی از مطالب کاملاً به‌صورت نموداری برای شما ترسیم شده تا بتونید تو یه نظر همه رو بخونید. پس این نمودارها رو دست کم نگیرید.

نمودار توالی رویداد: خب حالا جدی بشینید که می‌رسیم به یکی از مهم‌ترین راه‌کارهای یادگرفتن تاریخ. رویدادهای تاریخی در امتداد هم میان؛ یعنی اتفاق «الف»، باعث روی‌دادن اتفاق «ب» می‌شه، حالا ما براتون این رویدادها رو پشت هم و توی یه نمودار آوردیم. این نمودارها از مهم‌ترین بخش‌های درسنامه هستن، پس حواستون باشه دست کم نگیریدشون.

حالا یه سؤال!

توی این آیکون و نمودارها که مطالب خارج کتاب نیست؟! خب معلومه که نه، ما داریم تلاش می‌کنیم کتاب رو بهتر یاد بگیرید. پس هیچ مطلبی خارج از کتاب وجود نداره خیالتون راحت.

هیچ‌گاه فراموش نکنید: تاریخ حفظ‌کردنی نیست و باید سبک خواندن این درس را بیاموزید که با شما در سایت انسانی‌ها بارها از این سبک سخن گفته‌ایم.

www.Ensaniha.ir

در انتها از اساتید بزرگوار و وحید تمنا و احمد خداداد برای اعتماد و کمک‌هایی که در تألیف این کتاب به من کردند؛ تشکر می‌کنم.

فهرست

تاریخ دهم

درس ۱ تا ۳	۶
آزمون	۱۱
درس ۴	۱۳
آزمون	۱۸
درس ۵ و ۶	۲۰
آزمون	۲۵
درس ۷ و ۸	۲۶
آزمون	۳۲
درس ۹ و ۱۰	۳۴
آزمون	۴۱
درس ۱۱ و ۱۲	۴۳
آزمون	۵۲
درس ۱۳ و ۱۴	۵۴
آزمون	۶۰
درس ۱۵ و ۱۶	۶۲
آزمون	۶۸
آزمون جامع دهم	۷۰

تاریخ یازدهم

درس ۱ تا ۳	۷۲
آزمون	۸۱
درس ۴ و ۵	۸۳
آزمون	۹۳
درس ۶ و ۷	۹۵
آزمون	۱۰۵
درس ۸ و ۹	۱۰۷
آزمون	۱۱۴
درس ۱۰	۱۱۶
آزمون	۱۲۱
درس ۱۱ و ۱۲	۱۲۳
آزمون	۱۳۰
درس ۱۳ و ۱۴	۱۳۲
آزمون	۱۴۰
درس ۱۵ و ۱۶	۱۴۲
آزمون	۱۵۰
آزمون جامع یازدهم	۱۵۲

تاریخ دوازدهم

درس ۱ و ۲	۱۵۵
آزمون	۱۶۶
درس ۳ و ۴	۱۶۸
آزمون	۱۸۰
درس ۵ تا ۷	۱۸۳
آزمون	۲۰۱
درس ۸	۲۰۳
آزمون	۲۰۹
درس ۹ تا ۱۲	۲۱۱
آزمون	۲۲۲
آزمون جامع دوازدهم	۲۲۴
گزیدهٔ کنکور ۹۸	۲۲۶
کنکور ۹۹	۲۳۰
پاسخ‌نامهٔ تشریحی	۲۳۴

اطلاعات به دست آمده
از نقشه‌های تاریخی

قلمروی حکومت‌ها
مرزها
پایتخت‌ها
شهرها
بناهای مهم
محل دقیق رویدادها
شبکه راه‌ها
مسیرهای مهاجرت و لشکرکشی‌ها
تقسیمات اداری و مالیاتی

باستان‌شناسی؛ در جست‌وجوی میراث فرهنگی

درس ۳

یکی از علوهی که نقش بسیاری در مطالعه تاریخ دارد، باستان‌شناسی است. با استفاده از این علم می‌توانیم سافته‌های دست بشر را بررسی نماییم. در این درس به تعاریف و ارتباط این دانش با تاریخ پرداخته می‌شود.

تعاریف

در ابتدا باید تعاریفی که ضروری است، ارائه شود:
باستان‌شناسی: علمی که آثار باستانی و تاریخی را به‌منظور شناخت فرهنگ و شیوه زندگی انسان‌ها و جوامع گذشته بررسی می‌کند.
باستان‌شناس: کسی که جوامع گذشته را بر اساس آثار باقی‌مانده بررسی می‌کند.
هدف باستان‌شناسی: شناخت انسان و پژوهش در مورد فرهنگ است.
آثار باستانی: تمام ابزارها و مکان‌ها ساخته دست انسان یا محصول تفکر او است.
مکان یا محوطه باستانی: مکان‌هایی که باستان‌شناس آثار تاریخی را بررسی و شناسایی می‌کند.
تپه باستانی: به مکانی که در طول تاریخ آثار باستانی روی هم قرار گرفته، گفته می‌شود.

مراحل کار باستان‌شناسی

در مرحله اول باستان‌شناس باید بتواند به شناسایی مناطقی پردازد که آثار باستانی در آن نگهداری می‌شود. بعد از شناسایی نیاز به حفاری است. تا اشیاء و بناها از دل خاک خارج شوند. در نهایت باستان‌شناس به بررسی قدمت، مواد و مصالح آثار باستانی می‌پردازد و با مقایسه آثار و بناهای باستانی در زمان‌های مختلف، سیر پیشرفت‌های فنی، هنری و فرهنگی مردمان در گذشته را درک می‌کند.

به نکته بگم!

- یکی از مهم‌ترین مراحل کار باستان‌شناس حفاری است؛ زیرا با کوچک‌ترین اشتباه ممکن است آسیب بزرگی به آثار و بناهای تاریخی وارد بیاید. تعیین سن آثار باستانی: برای تعیین سن آثار باستانی نیاز است از دیگر علوم؛ مانند شیمی، فیزیک، گیاه‌شناسی، زمین‌شناسی و ... استفاده شود.
- مهم‌ترین مکان برای گردآوری، نگهداری، مرمت، مطالعه و نمایش آثار باستانی موزه است.

لوور در پاریس
بریتانیا در لندن
آرمیتاژ در سن پترزبورگ
متروپولیتن در نیویورک

مهم ترین موزه‌ها

ارتباط باستان‌شناسی و تاریخ

این ارتباط دو سویه است از این جهت که باستان‌شناس در مرحله کشف و مطالعه آثار باستانی به اطلاعات تاریخی نیازمند هستند و دستاوردهای آنان به تاریخ کمک می‌کند که اطلاعات بیشتری از دوران‌های تاریخی به دست بیاورد.

پایه اطلاعات مورخین از دوران پیش از تاریخ است. (را جمع آوری می‌کند).

اطلاعاتی از ابعاد زندگی اجتماعی، اقتصادی، علمی و فرهنگی در دوران تاریخی ارائه می‌دهد.

کمک‌های

باستان‌شناسی به تاریخ

۱. بررسی «دلیل سفر مولانا به قونیه» جزء کدام یک از معانی تاریخ است؟

- ۱ مجموعه حوادثی که یک فرد یا یک جامعه از سر گذرانده است.
- ۲ مجموعه حوادثی که بر سر مردم در زمان گذشته آمده است.
- ۳ رویدادهای گذشته را بر اساس شواهد و مدارک تحلیل می‌کند.
- ۴ علل و نتایج افکار و اعمال پیشینیان را بررسی و تحلیل می‌کند.

۲. وجود سالنامه‌هایی از دوران ساسانیان نشانه چیست؟

- ۱ ریشه‌داری تاریخ‌نگاری در ایران باستان
- ۲ آغاز تاریخ‌نگاری جهان در ایران باستان
- ۳ دل‌بستگی ایرانیان به نگارش وقایع تاریخی
- ۴ ریشه‌دار بودن سنت کتابت در ایران باستان

۳. کدام گزینه ویژگی تاریخ‌نگاری پیش از رنسانس است؟

- ۱ استفاده از اساطیر در بیان تاریخی رویدادها
- ۲ استفاده از اساطیر در تحلیل جامعه فکری
- ۳ بیان وضعیت اقتصادی در طول تاریخ
- ۴ شرح تاریخ هنر در طول سلسله‌های گوناگون

۴. کدام مرحله از پژوهش تاریخی مانع بیراهه رفتن پژوهشگر می‌شود؟

- ۱ انتخاب موضوع
- ۲ تدوین پرسش‌های تحقیق
- ۳ شناسایی منابع
- ۴ گردآوری و تنظیم اطلاعات

۵. برای پژوهش در حوزه قانون‌گذاری در تمدن‌های باستانی، کدام گزینه منبع دست اول است؟
 ۱) سکه‌های یافت‌شده از دوران باستان ۲) سنگ‌نوشته‌های تخت جمشید
 ۳) منشور کوروش ۴) تاریخ طبری
۶. در تمدن ..... هر سه سال، یک ماه به سال افزوده می‌شود.
 ۱) بابل ۲) مصر ۳) ایران ۴) روم
۷. بابر گورکانی در سال ۱۴۸۳ میلادی به دنیا آمد. در پژوهشی تمام که از این تاریخ تولد استفاده شده است، تمامی سال‌ها به شمسی است و برای همین نیاز است این سال نیز به شمسی برگردانده شود، کدام گزینه به صورت حدودی سال شمسی این واقعه است؟
 ۱) ۸۸۰ ۲) ۸۶۰ ۳) ۸۹۰ ۴) ۸۷۰
۸. در تقویم‌های تمدن‌های گوناگون، از شیوه‌های مختلفی برای محاسبه روزهای اضافه استفاده می‌شده است، کدام گزینه درباره این شیوه نادرست است؟
 ۱) افزودن پنج روز به پایان سال ۲) افزودن سی روز به پایان هر ۱۲۰ سال
 ۳) افزودن یک ماه به پایان سال ۴) افزودن یک روز به هر ماه
۹. کرونولوژی در کدام گزینه بهتر دیده می‌شود؟
 ۱) تقویم ۲) خط زمان ۳) کتیبه‌ها ۴) کتب تاریخی
۱۰. پژوهشگری درباره جانورشناسی در دوره مغول مشغول به پژوهش است، او از کتاب «زهرت‌القلوب» استفاده می‌کند که نقشه‌های خاصی درباره زمان مورد نظر او دارد، پژوهشگر با استفاده از این نقشه‌ها به کدام وجه پژوهش توجه کرده است؟
 ۱) استفاده از منابع دست اول ۲) توجه به مکان مورد پژوهش
 ۳) جمع‌آوری اطلاعات ۴) توجه به اقلیم‌شناسی
۱۱. آثار باستانی شهر پمپئی در ایتالیا دارای کدام یک از ویژگی‌های زیر است؟
 ۱) عنصر مکان را مورد توجه قرار می‌دهد.
 ۲) بعد از پژوهش‌های محققین قابلیت استفاده دارد.
 ۳) به تحلیل فرهنگی تمدن ایتالیا کمک بسیاری می‌کند.
 ۴) به زمان وقوع رویدادهای تاریخ این تمدن می‌پردازد
۱۲. کدام یک از پدیده‌های طبیعی منبع ارزشمندی برای شناخت زندگی مردمان دوران پیش از تاریخ است؟
 ۱) کوه‌ها ۲) دره‌ها ۳) غارها ۴) رودها
۱۳. برای شناسایی محوطه‌های تاریخی از چه علمی نمی‌توان استفاده کرد؟
 ۱) جغرافیا ۲) تاریخ ۳) علوم فضاپی ۴) زمین‌شناسی
۱۴. کدام یک از معایب تاریخ‌نگاری پیش از رنسانس با استفاده از باستان‌شناسی رفع می‌شود؟
 ۱) توجه صرف به سرگذشت شاهان و وقایع نظامی
 ۲) عدم توجه به دیگر علوم
 ۳) نداشتن امکان تحلیل اقتصادی
 ۴) کشف مدارک لازم برای دوری از داستان‌پردازی
۱۵. کدام گزینه از جمله وظایف باستان‌شناس نیست؟
 ۱) مرمت آثار تاریخی ۲) کشف محوطه‌های تاریخی
 ۳) نگهداری آثار باستانی ۴) تحلیل داده‌های باستان‌شناسی

پانسخ نظامه

تشریحی

۹. **گزینه ۲** منظور از کرنولوژی، «گاهشماري» يا «ترتيب وقوع رویدادها» است و از طريق خط زمان می‌توان این مورد را بهتر درک کرد. *صفحه ۱۶*

۱۰. **گزینه ۲** استفاده از نقشه به معنای توجه به مکان مورد پژوهش است. *صفحه ۱۷ و ۱۸*

۱۱. **گزینه ۳** شهر مورد نظر در سؤال یکی از مکان‌های باستانی است. از جمله ویژگی‌های این منابع توجه بسیار به تحلیل رویدادهای فرهنگی است. *صفحات ۲۰ و ۲۲*

۱۲. **گزینه ۳** غارها از جمله پدیده‌های طبیعی است که جزء مکان‌های باستانی محسوب می‌شود و منبع ارزشمندی برای مطالعه و شناخت زندگی مردمان پیش از تاریخ است. *صفحه ۲۳*

۱۳. **گزینه ۴** دو گزینه اول کمی نزدیک به باستان‌شناسی است، با استفاده از سامانه اطلاعات جغرافیایی می‌توان محوطه‌های تاریخی را شناسایی کرد و همچنین با استفاده از پهپادها، رادارها، عکس‌های هوایی و تصاویر ماهواره‌ای که مربوط به علوم فضایی هستند، می‌توان این عمل را انجام داد، از دیگر علوم کمک‌کننده به شناسایی محوطه‌های باستانی اطلاعاتی است که در کتب تاریخی نوشته شده است؛ ولی زمین‌شناسی ارتباطی با شناسایی محوطه‌های تاریخی ندارد. *صفحات ۲۴ و ۲۷*

۱۴. **گزینه ۱** هر چهار ویژگی عنوان‌شده از ویژگی‌های تاریخ‌نگاری پیش از رنسانس است؛ ولی در این عرصه، تنها در مورد اول می‌توان با استفاده از باستان‌شناسی این مشکل را مرتفع کرد. *صفحات ۵ و ۲۸*

۱۵. **گزینه ۴** تحلیل داده‌های تاریخی از جمله وظایف مورخ است. *صفحه ۲۸*

۱۶. **گزینه ۱** زمانی که اختراع خط را مبدأ تقسیم بدانیم، به این معناست که ثبت رویدادهای تاریخی از اهمیت بسزایی برخوردار است. *صفحه ۳۰*

۱۷. **گزینه ۳** نخستین انسان‌واره‌ها حدود چهارمیلیون سال پیش در علفزارهای آفریقا می‌زیستند. *صفحه ۳۰*

۱۸. **گزینه ۳** دوران پیش از تاریخ به دوره گردآوری خوراک و دوره تولید خوراک تقسیم

۱. **گزینه ۴** به نظر می‌رسد پاسخ گزینه ۳ باشد؛ زیرا کلمه «تحلیل» در این گزینه نیز استفاده شده است؛ ولی دلیل درستی گزینه ۴ این است که در این گزینه، جامع‌ترین تعریف از تاریخ ارائه شده است که هر سه تعریف دیگر را شامل می‌شود. *صفحه ۲*

۲. **گزینه ۳** وجود سالنامه‌ها نشان از دلبستگی ایرانیان به نگارش وقایع و ضبط حوادث تاریخی بوده است. *صفحه ۴*

۳. **گزینه ۱** استفاده از اساطیر در بیان تاریخی به‌نوعی استفاده از داستان‌پردازی در بیان تاریخی است که از جمله ویژگی تاریخ‌نگاری سنتی که در دوران پیش از رنسانس بوده، است. *صفحه ۵*

۴. **گزینه ۲** پرسش‌های تحقیق مانع به بیراهه رفتن پژوهشگر از مسیر درست پژوهش می‌شوند. *صفحه ۶*

۵. **گزینه ۳** باید توجه داشته باشید که دو گزینه اول با اینکه مربوط به ایران باستان است؛ ولی ارتباطی با قانون‌گذاری ندارد و از این جهت برای پژوهش مورد نظر منبع دست اول محسوب نمی‌شود. *صفحه ۸*

۶. **گزینه ۱** در بابل به دلیل دارا بودن شیوه گاهشماري قمری، هر سه سال، یک ماه به سال افزوده می‌شد. *صفحه ۱۳*

۷. **گزینه ۲** در این سؤال باید دقت کنید که سال میلادی داده شده است و سال هجری شمسی خواسته شده، بر این اساس ابتدا باید سال میلادی را به هجری قمری و بعد آن را به هجری شمري تبدیل نمایید در نتیجه جواب زیر به دست می‌آید.

$$\text{ه.ق. } ۸۸۸ = (۶۲۲ - ۱۴۸۳)$$

$$\text{ه.ش. } ۸۶۰ = \left(\frac{۱۱ \times ۸۸۸}{۳۶۵} \right) - ۸۸۸$$

صفحه ۱۵

۸. **گزینه ۴** بهتر است برای این تست ابتدا گزینه‌ها را بررسی کنیم: گزینه ۱. این گزینه به گاهشماري اوستایی اشاره دارد. / گزینه ۲. این گزینه هم به گاهشماري اوستایی اشاره دارد. / ۳. در گاهشماري مصري به این روش روزهای کسری سال را پوشش می‌دادند. *صفحات ۱۳ و ۱۵*

